
BÁRÁNY EDIT

A PROJEKTOKTATÁS LEHETŐSÉGEI SZAKKÉPZŐ ISKOLÁKBAN, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A KÖRNYEZETTUDATOSSÁGRA ÉS A FENNTARTHATÓSÁGRA

Bevezetés

Mióta osztályfőnök lettem, azóta több felelősség nyugszik a vállamon. Ekkor fedeztem fel, hogy a projektmenedzsment eszközei nagyszerűen átültethetőek egy osztályfőnök–diák(ok) kapcsolatra, hiszen a projektmenedzsment egy olyan vezetési koncepció, amely a projekt kritériumainak megfelelő terveket a célok kitűzésétől kezdve a megvalósítás befejezéséig önállóan, a megfelelő hatáskör delegálása mellett valósítja meg. A szakképzésben dolgozom, melynek a központi szervezeti átalakítása és maga az átalakulás folyamata elkezdődött. Az új, Szakképzésről szóló 2019. évi LXXX. törvény alapjaiban változtatja meg a szakképzés szervezeti felépítését. Az első és a legfontosabb változtatás az iskolarendszerű képzés intézményeinek teljes körű átalakítása. A szakképzés átalakításának egyik részlete a kimeneti vizsgák, melyek projektfeladatot is tartalmaznak (lásd lentebb). Ilyen projektfeladatot valósítottam meg a fenntarthatóság jegyében a BGSZC Dobos C. József Vendéglátóipari Technikum és Szakképző iskolában. Nemcsak nekem fontos, hanem a Nemzeti alaptanterv (NAT, 2020) egyik kiemelt fejlesztési területe maga a fenntarthatóság.

A 2021/2022-es tanévtől már választható a fenntarthatósági tantárgy heti egy órában, a szabadon tervezhető órakeretben, integráló tantárgyként biztosítja a téma oktatását, a kapcsolódó kompetenciák fejlesztését a 9-10. évfolyamosok körében. A program fókuszában a környezeti fenntarthatóság áll, ugyanakkor annak pénzügyi, gazdasági vetületére is kitekint, ezzel is biztosítva a téma komplex és a valóságot figyelembe vevő feldolgozását. Továbbá célja elsősorban nem a lexikális ismeretátadás, hanem a pozitív környezeti attitűd megalapozása és fejlesztése, valamint a fenntarthatósággal kapcsolatos ágencia megerősítése (Kék Bolygó Alapítvány, 2020).

A szakképzés átalakításának egyik részlete, a kimeneti vizsgák projektfeladatot is fognak tartalmazni. Ezért fontos, hogy tudjanak ebben a szemléletben gondolkodni a fiatalok. Továbbá ez a komplex szemlélet tud segíteni abban, hogy a munka világában is helyt tudjanak állni. A Szakképzés 4.0 stratégia célja, hogy a magyar fiatalok olyan készségek és kompetenciák birtokában kerüljenek ki az iskolarendszerből, amelyek segítségével megállják a helyüket a negyedik ipari forradalomban átalakuló munkakörökben is (Innovatív Képzéstámogató Központ, 2020). Ezeket a készségeket és kompetenciákat fejleszti a projektmódszeren alapuló oktatás.

A projektoktatás lehetőségei

A neveléstudomány számos módon bizonyította már, hogy projekt módszer segíti az ismeretek integrálását egy projekt megvalósítása során, a feladatok érdekessége megteremti a motivációt, a gyakorlatban és a hétköznapokban alkalmazható tudás elsajátítását támogatja. A cél, hogy a módszer segítségével minőségi és mérhető eredményeket érjünk el (NAT, 2020. 293. o.).

A megvalósítása során figyelembe kell venni az aktualitásokat, például a szakképzés átalakulását és a duális képzés előtérbe kerülését, a NAT 2020-at és azt, hogy mindez hogyan tud lokálisan megvalósulni. Azaz az iskolai nevelés-oktatás hogyan tud egységet alkotni a 14–18 éves korosztályban és szemléletformálást, összekapcsolódást eredményezni.

Fontos követelmény, hogy a nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló felismerje a helyi és a globális problémák összefüggését, érveljen a Föld és a Kárpát-medence természeti értékeinek védelme mellett, illetve döntéseket hozzon és cselekedjen a fenntarthatóság érdekében (NAT, 2020. 378. o.).

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanulónak tudnia kell értékelnie a környezet- és természetvédelem fontosságát, meg kell értenie a nemzetközi összefogások és a hazai törekvések jelentőségét, döntéshozatalai során saját személyes érdekein túl a természeti értékeket és egészségmegőrzési szempontokat is mérlegelnie kell (NAT, 2020. 382. o.).

Környezettudatos nevelés

Az elmúlt években nyilvánvalóvá vált, hogy az emberiség környezetszennyező és energiapazarló életvitele – ha így folytatja tovább – ökológiai katasztrófához vezethet. A globális felmelegedés, a nem megújuló energiaforrások gyors fogyása arra hívják fel a figyelmünket, hogy a környezettel sokkal harmonikusabb szokásokat kell kialakítanunk. Ahhoz, hogy a megfelelő magatartás és szemléletmód kialakuljon, a leghatékonyabb eszköz az oktatás, s ehhez a környezeti ügyekben elkötelezett tanárookra van szükség (Paksi, 2013).

Paksi (2013) arra hívja fel a figyelmet, hogy nem elég védekezni a már bekövetkezett bajok ellen, hanem mindent meg kell tenni, hogy a további problémákat megelőzzük, tehát nagyon fontos a megelőzés. S ebben is nagyon nagy jelentősége van a pedagógusoknak, ugyanis kiemelkedő szerepük van abban, hogy a felnövekvő nemzedékek természet- és környezetvédelmi világképe átalakuljon, formálódjon. Megállapíthatjuk, hogy a környezeti nevelés egy olyan szemléletmódot jelent, amely az iskolában folyó munka egészére kihat (Paksi, 2013). A környezettudatos nevelésben a nonformális tanulás színterei előtérbe kerülnek (pl. erdei iskolák) (Carron és Carr-Hill, 1990).

A feladatok megoldását segítik elő azok a tanórán kívüli szervezeti formák, amelyek a kérdéskörrel foglalkoznak.

Ilyen lehetőségek, amelyek segítik a tanulók szemlélet- és magatartásformálását:

5. nem hagyományos tanórai keretben megvalósuló környezeti nevelés (tanulmányi kirándulás, erdei iskola, terepgyakorlat) (Teperics, 2015);
6. tanórán kívüli környezeti nevelés (napközi, tanulószoba, természetjáró szakkör, nyári tábor, iskolai átfogó környezetvédelmi programok, projektek, akciók, iskolai biokert, komposztálás, művészeti csoportok, ünnepségek). Ezek a tanórán kívüli szervezeti formák fokozott jelentőséggel bírnak.

Megállapíthatjuk, hogy ezek a lehetőségek tudják azokat a tevékenységi formákat, gyakorlatokat és ismerteket nyújtani, amelyek elengedhetetlenek ahhoz, hogy a helyes viselkedési szokások, magatartásformák kialakulhassanak (Paksi, 2013).

Azt is elmondhatjuk, hogy a fogyasztási igényeket úgy kell csökkenteni, hogy azok semmiképpen se veszélyeztessék a következő nemzedék életfeltételeinek a meglétét. Ehhez az kell, hogy ne úgy éljük az életünket, ahogy a jelenlegi életmódunk azt lehetővé teszi, hanem gondoljuk át, min tudunk változtatni és hogyan, hogy az ember és környezete közötti kapcsolat harmonikusabb legyen. A fenntartható fejlődés gondolata azt fogalmazza meg, hogy a nevelés törekvéseit és a tanulási folyamatok tervezését is erre kell fókuszálnunk (Molnár, 2015).

Az iskolákban a pedagógusoknak arra kell gondot fordítaniuk, hogy a fiatalok a mindennapi életvitelükben képesek legyenek kezelni a különböző természeti, társadalmi, politikai és gazdasági konfliktusokat, s ne csak kezelni tudják, hanem meg is tudják oldani. A pedagógusoknak meg kell alapozniuk a tanítványok környezeti erkölcsét és társadalmi-természeti felelősségét. Ezek mind új tanítási és tanulási stratégiákat igényelnek, amelyek figyelembe veszik az egyéni különbségeket, és esélyt teremtenek arra, hogy minden gyermek számára elsajátításra kerüljön a környezeti kultúra és az ezzel összefüggő kompetenciák (Paksi, 2013).

De az is fontos, hogy a természettudományos ismeretek önmagukban nem elegendőek, s fel kell értékelődnie a tantárgyak közötti integrációnak, a különböző tantárgyakat összekötő pedagógiai törekvéseknek. Ezek alapján megállapíthatjuk, hogy a környezeti nevelés minden pedagógus és tantárgy feladata (Paksi, 2013). Elmondhatjuk a környezeti nevelésről, hogy az értéket közvetít, informál és motivál. A környezeti nevelés célkitűzései azt jelentik, hogy őrizzük meg és javítsuk a környezet állapotát, és előzzük meg a jövőbeli környezeti problémákat (Wersebe, 2005).

Környezeti nevelés napjainkban és a fenntarthatóságra nevelés

Megállapíthatjuk, hogy a környezeti nevelés jelentéstartománya annyira kibővült, hogy sokan úgy gondolják, hogy érdemes egy új fogalmat, a fenntarthatóság pedagógiájának a fogalmát bevezetni (Havas, 2000). A fenntarthatóság pedagógiája a remény paradigmája (Wheeler és Bijur, 2001). Azt is elmondhatjuk, hogy már a környezeti nevelés és a fenntarthatóság pedagógiája szükséges ahhoz, hogy az emberiség bármilyen reménye valóra váljon. Ha röviden szeretnénk

megfogalmazni, akkor elmondhatjuk, hogy a 21. században a környezeti nevelés nem arról szól, hogy hogyan védhetnénk meg a környezetet, hanem arról, hogy hogyan védhetnénk meg magunkat. Ezért jobb is a fenntarthatóság pedagógiája kifejezés, mert ez nem a környezet, hanem az egész emberiség fenntarthatóságára vonatkozik.

A fentiek alapján azt is megállapíthatjuk, hogy a fenntarthatóság pedagógiájának a céljai ugyanazok, mint a környezeti nevelés céljai, s az új fogalom bevezetése „csak” hangsúlyeltolódást jelent (Varga, 2004).

Nagy, Persa és Munkácsy (2020) kutatásában majdnem 300 magyar pedagógus vett részt. Az derült ki, hogy a többségük fontosnak tartja azt, hogy a tanóráin a környezettudatosságra való nevelés és maga a szemléletformálódás is megtörténjen. Azt is bizonyítja a kutatás, hogy bármely szaktantárgy órai keretein belül lehetőség van a környezettudatosság fejlesztésére. Például a megkérdezett tanárok közül tízből kilenc már alkalmazott ilyen specifikus feladatokat az óráin, de tízből csak három vett részt iskolán kívüli programokon szervezőként. Akik nem alkalmaznak ilyen módszereket, azok ismeret- és időhiányra hivatkoztak. Pedig a szakirodalmi források egyértelműen azt bizonyítják, hogy az iskolán kívüli programok segítik a tanulók elméleti ismereteinek a gyakorlatban való alkalmazását, és ezeken a rendezvényeken olyan élményeket szerezhhetnek, amelyek hozzájárulnak a szemléletük formálódásához (Nagy és mtsai., 2020).

Nagyon fontos, hogy a környezeti nevelésnek minden tantárgyi órán, így például a földrajzórán is meg kell valósulnia (Ütőné, 2006). Lényeges, hogy a környezettudatos gondolkodás kialakítása nemcsak a szaktárgyi pedagógusok feladata, hanem minden pedagógus közös érdeke kell hogy legyen, és az ebben szerepet játszó pedagógusoknak kell együttműködni annak érdekében, hogy az elvárható legyen mindenkitől, azaz a társadalom többi tagjától is (Homoki és Sütő, 2012).

A projekt módszer a környezeti nevelésben

Fiataljaink új megközelítési módú nevelési-oktatási eszközökkel foghatóak meg. Ezek például az e-learning környezetben kialakított interaktív anyagok, amelyek nagyon hatékonyak (Zhang, Zhou, Briggs és Nunamaker, 2006; Liaw, 2008).

A pedagógiai projekt összetett, komplex téma önálló tanulói tevékenység általi feldolgozása. A pedagógusoknak az a szerepe, hogy a gyerekek önállóságát mind a téma felvetésével, mind a témával kapcsolatban segítsék (M. Nádasi, 2010).

A tanulók a tanárok és a közösség tagjainak segítségével olyan projekteket tervezhetnek és valósíthatnak meg, amelyek például a helyi közösség problémáival is foglalkoznak, például a víz minősége, a hulladékfeldolgozás stb. (UNESCO, 2014).

Fontos, hogy a környezeti nevelésben tükröződjék a projektoktatás interdiszciplináris jellege. Az segíti elő a környezeti nevelés hatékonyságát, ha a diákok egy adott problémát, krízist (például vízhiány, éhezés) több szempontból vizsgálják.

Ez azt segíti, hogy így könnyebben átláthatóvá válik az adott probléma, az, hogy nem egy elszigetelt, egy tudományterület által vizsgált krízisről van szó, hanem általános problémáról (Kiss, 2018).

Ezek alapján elmondhatjuk, hogy a projekt egyrészt egy probléma megoldása, másrészt pedig azoknak az összefüggéseknek a feltárása, amelyek kapcsolódnak az adott problémához (Poór, 2007).

A pedagógus szerepe a projektvezetés, vagyis az, hogy segítse a tanulókat a projektek megvalósításában. A pedagógus mentorálja a csoportban közösen tevékenykedő diákokat. Egyrészt figyelemmel kíséri, hogy a munka a megfelelő módon legyen megvalósítva. Ha szükséges (és az a jó, ha minél gyakrabban), visszajelzéssel szolgál a tanár, azaz megerősíti a tanulókat, hogy jól dolgoznak. S ha kell, akkor segít módosítani a csoport munkáját. A fő cél az, hogy minél jobb eredmények születhessenek (Hunya, 2009).

Végül megállapíthatjuk, hogy a projektoktatás élménypedagógiai szemléletet kínál. A projektoktatásban a pedagógus szerepe megváltozik, segítőként lép fel, indirekt irányítást alkalmaz (Ádám és Boldis, 2013).

A projektnek az a legizgalmasabb része, amikor a projektoktatás végén a csoportok bemutatják a saját projektjeiket egymásnak és/vagy egy külső szemlélőnek. Az utóbbi a legeredményesebb, ugyanis külső érdeklődők számára is hasznos lehet az elkészült anyag. Ilyenkor a tanárnak ki kell kérni a külső érdeklődők véleményét, s ez is egyfajta visszajelzés a diákok számára a munkájukról (Ádám és Boldis, 2013).

ERASDG -projekt

A projektet a fenntartható fejlődési célok és az Agenda 2030 keretrendszer ihlette. *„Az ENSZ 193 tagállama 2015 szeptemberében fogadta el az új integrált fenntartható fejlődési és fejlesztési keretrendszert, az Agenda 2030-at (hivatalos nevén: Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development), amely a szegénység megszüntetéséhez, az egyenlőtlenségek leküzdéséhez, Földünk környezeti rendszerének megóvásához vázol fel elképzeléseket. Az új keretrendszer egyik fő jellegzetessége, hogy – szemben a korábbi fejlesztési együttműködési tervekkel – átveszi a fenntartható fejlődési programok átfogóbb szemléletét, minden ország és régió számára célokat és feladatokat ír elő. Az Agenda középpontjában a Fenntartható Fejlődési Célok (Sustainable Development Goals, SDG) állnak, minden nemzetre érvényesen és senkit nem kihagyva a célok megvalósulásából (»leaving no one behind«). Az Agenda összesen 17 célt, ezeken belül pedig összesen 169 részcélt és több mint 230 indikátort tartalmaz, amelyek a fenntartható fejlődés több aspektusát kívánják felmérni és 2030-ig folyamatosan monitorozni”* (KSH, 2020).

Az ERASDG-projektben 8 ország vesz részt: Dánia (projektvezető), Hollandia, Spanyolország, Finnország, Ausztria, Románia, Magyarország. Két-két ország dolgozik szorosan együtt: az egyik bemutat egy jól működő innovatív módszert, amit a másik otthon saját diákjaival kipróbál, majd értékeli. Mindazonáltal

az egyes innovatív módszerek tanulmányozásából és tökéletesítéséből a többiek sem maradnak ki, hiszen ezeken a bemutató foglalkozásokon mind a nyolc ország tanárai részt vesznek majd. Ennek köszönhetően a kidolgozott anyagok mind a nyolc partner visszajelzései alapján kerülnek fejlesztésre, majd később adaptálásra is.

Magyarországon a Közép-magyarországi Agrárszakképzési Centrum képviseli a projektben részt vevő iskolákat (4 darab). Mind a 4 iskola választott magának egy olyan workshoptémát, aminek a kidolgozásában és fejlesztésében részt kíván venni, így a következő elosztásban dolgoznak majd együtt a mi tanáraink más országok oktatóival:

- Táncsics Mihály iskola témája: Innovation Camp (bemutató ország: Dánia, tesztelő: Magyarország);
- Varga Márton iskola témája: Gamification (bemutató ország Spanyolország, tesztelő: Lengyelország);
- Fáy András iskola témája: Team learning (bemutató ország: Finnország, tesztelő: Románia);
- Bercsényi Miklós iskola témája: Living Lab (bemutató ország: Hollandia, tesztelő: Ausztria).

A nemzetközi projekthez önkéntes szakmai megfigyelőként csatlakoztam, melyet együttműködési megállapodásban rögzítettünk. A Covid-19 járvány eddig nem tette lehetővé, hogy a résztvevő országok képviselői személyesen találkozzanak és dolgozzanak együtt. A tematikus heteket megelőzően az eredményes lebonyolítás érdekében számos értekezlet és egyeztetés zajlott, mind a koordinátorok, mind a tanárok részéről.

2021. január 25–29. között Canvas felületen került megvalósításra a Teachers training és a Kick off meeting, Hollandia szervezésében, 2021. május 17–21. között Microsoft Teams felületen az Innovation Camp, Dánia szervezésében. A közös kommunikáció nyelve az angol volt. Összesen 52 fő vett részt az eseményen. Ebből 27 fő diák, 25 fő tanár és 2 fő facilitátor az Aeres egyetemről. Az Aeres egyetem által bemutatott oktatási módszer alkalmazásán keresztül valósult meg a kitűzött cél lépésről lépésre. Segítő tanáraink segítségével a különböző nemzetiségű csoportokból álló diákok feladata, hogy egy valós probléma megoldására innovatív és fenntartható megoldást találjanak. Ezt az utolsó napon egymás és szakmai zsűri előtt prezentálniuk kellett. A projekt által mind a tanárok, mind a diákok élményeket és nemzetközi tapasztalatokat szereztek, kompetenciáik és készségeik kiemelkedően sokat fejlődtek. A projekt folytatására 2021 őszén kerül sor, a járványhelyzet alakulásától függően személyesen vagy online térben.

Krókuszt Projekt

Tanulmányomban a Szembenézés Alapítvány Krókuszt Projektjét mutatom be, amelybe iskolánk (Budapesti Gazdasági Szakképzési Centrum Dobos C. József

Vendéglátóipari Technikum és Szakképző Iskola) is bekapcsolódott. Véleményem szerint ezáltal összekapcsolhatók lennének a különböző tantárgyak, átfedéseket találhatunk a területek között, amelyeket oktatunk.

A Krókusz Projekt a HETI és a Szembenezés projektje. Ez egy több éve működő és hatékony történelmi ismeret- és személyiségfejlesztő emléksorozat (Szembenezés, 2020).

A projektben részt vevő oktatási intézmények diákjai virágültetéssel emlékeznek a holokausztban meggyilkolt 1,5 millió társukra, és egy-egy önálló projekttel készülnek a holokauszt magyarországi áldozatainak emléknapjára, s azt az interneten megosztják egymással és a többi európai ország résztvevőivel.

Ez a kezdeményezés az élménypedagógia eszközeit alkalmazza, és a résztvevő diákokat önálló cselekvésre inspirálja. A fő cél az, hogy szeretnénk hozzájárulni ahhoz, hogy a fiatalok megértsék, mi okozta társaik halálát. Szeretnénk, hogy a résztvevők felfedezzék és értelmezni tudják a történelem és a saját életük közötti kapcsolatot, és ez aktív cselekvésre készítse őket.

A projektünk neve az elültetett virág neve (krókusz), amely sárga szirmaival a háborúban a zsidók ruháján kötelezően viselt sárga Dávid-csillagra, de egyben az életre is utal.

A magyar Krókusz Projekt alcíme: Virággal az erőszak ellen.

A projektnek hat kötelező eleme van:

1. virágültetés,
2. projektterv,
3. projektmunka,
4. projekttermék,
5. konzultáció,
6. értékelés.

A koronavírus okozta járványhelyzetben ez kicsit másképpen volt megvalósítható, például virtuális vagy egyéni, a fiatalok saját otthonában történő virágültetést, illetve az ehhez illeszkedő projektmunkát jelentette. A kialakult pandémiahelyzet miatt a projekthez kapcsolódó foglalkozásokat újra kellett gondolni (<https://www.szembenezes.hu/ifjusagi-projektek/krokusz-projekt/index.php?nav=download>, foglalkozási tervek, óravázlatok).

Új terveket készítettem, így a projektfoglalkozásaink ütemezése az alábbiak szerint alakult az általam vezetett projektben:

1. foglalkozás: Előkészítés, ráhangolódás, projektcélok, ültetés, helyszíne: iskola.
2. foglalkozás: Nagyszüleink, dédszüleink gyermekkorra, helyszíne: classroom-meet.
3. foglalkozás: Felmenők származása – Honnan jöttek?, helyszíne: classroom-meet.
4. foglalkozás: Holokauszt túlélőkről videó, helyszíne: classroom-meet.
5. Foglalkozás: Gyerekkorok a virtuális térben, milyen most gyerekek lenni, helyszíne: classroom-meet

6. foglalkozás: Beszélgetés: milyen új tudáshoz jutottak egyéni és csoportidentitásukról, az előítélettel szembeni fellépéssel kapcsolatos saját lehetőségeikről (osztályban és az élet minden területén), milyen új információkat, milyen új tudásokat sikerült szerezni. Miben változott az egyéni hozzáállás, attitűd? Helyszíne: classroom-meet.
7. foglalkozás: Online közvetítés az iskolakertből, nyílnak a krókuszok, helyszíne: iskola és classroom-meet.
8. foglalkozás: „Rádiós megemlékezés” tervezése, helyszíne: iskola és classroom-meet.
9. foglalkozás: A foglalkozások eredményeként projekttermék, „iskolarádióban való megemlékezés” a Holokauszt Magyarországi Áldozatainak Emléknapja alkalmából, Élet menete rendezvényen részvétel, projektzárás, helyszíne: iskola és classroom-meet.
10. foglalkozás: Értékelés, visszacsatolás, helyszíne: iskola és classroom-meet.

Fontosnak tartottam, hogy a Krókusz Projekt kapcsán interjút készítek az iskola igazgatójával. Arra a kérdésekre, hogy mint vendéglátói iskola vezetője fontosnak tartja-e, hogy a projektműszereken keresztül a környezeti nevelés is szerepet kapjon (ha igen, hogyan képzelel el; ha nem, mi miatt véli így), igazgatónk elmondta, hogy fontosnak tartja. A környezeti nevelés a 21. század egyik legnagyobb kihívása. Az iskolánk pedagógiai programjában is szerepet kap, ezért különböző programokat is szervezünk.

Példaként említette, hogy igen szerencsések, mert az iskola kertjében van lehetőség gyógy- és fűszernövény-bemutatókert létrehozására, amelynek segítségével az egészséges táplálkozásra és a környezettudatos termelésre hívjuk fel a figyelmet. Iskolai projektnapok keretében a környezeti nevelést különböző programokkal valósítjuk meg. Ünnepeljük a világnapokat, például a víz, a Föld, a madarak és fák világnapját. Játékos projektnapokon, megemlékezéseken, feladatokon keresztül adunk át új ismereteket.

Kirándulásokat szervezünk egy-egy speciális helyszínre, ahol a diákok régi-új technológiákat ismerhetnek meg, például kender téglából épülő lakópark Budapesten, továbbá ellátogatunk a Paksi Atomerőműbe, ahol élményekkel gazdagítva tágíthatjuk a diákok tudását. Nyári táborokat szervezünk, például a Tisza-tavi Ökocentrumba.

Második kérdésemre, mely így hangzott: Ön szerint milyen külső kapcsolatokat kell építenie a vezetőnek a minél hatékonyabb környezeti iskolai nevelés megvalósításához, vezetőnk kifejtette, hogy véleménye szerint elsődlegesen a fenntartóval és az egyéb szakterületekkel együttműködve lehet hatékony kapcsolatokat építeni. Továbbá alapítványokat kell megtalálni, és egyéb társadalmi szervezetekkel tudjuk a hatékonyságot növelni. Például: Magyar Természetvédők Szövetsége, akik kampányaikban kiemelkedő figyelmet fordítanak az éghajlatváltozás hatásainak mérséklésére, a fenntarthatósági szempontok integrálására a szakpolitikákba, a génmódosítás-mentes és természetbarát mezőgazdaság támogatására, a káros infrastruktúra és ipari beruházások elleni fellépésekre, a magukat zöldre festő

környezetpusztító óriáscégek és bankok leleplezésére, a polgárok és kiemelten az ifjúság környezeti oktatására és nevelésére. A Jön alapítvány lehetőséget biztosít közösségi szolgálat teljesítésére, nemes módon a környezetvédelem jegyében.

A következő kérdésem arra terjedt ki, hogy hogyan tervezi ötletei megvalósítását mind az oktatók, mind a diákok körében. Igazgató úr válaszában elmondta, hogy az oktatók számára meghívott coachok segítségével workshopokat tartunk az iskolában. Egy-egy tantestületi kirándulás keretében csapatépítés mellett a tudásanyag bővítését biztosítjuk a környezetvédelemhez kapcsolódó helyszíneken, például Fertő tavi nemzeti parkban.

A diákok számára projektnapokat szervezünk, valamint iskolai vetélkedőket, a pedagógiai programban rögzített tananyagbővítésre kerül sor az egyes szaktárgyakhoz kapcsolódóan. Például vendéglátás higiéniaja, élelmiszerismeret, természetismeret; gyakorlati foglalkozások, iskolai hobbikert, papírgyűjtés, szelektív hulladékgyűjtés, elemgyűjtők. Szakkörök keretein belül bakancstúrák szervezésére került sor.

A negyedik kérdésében arra vártam a választ, hogy hogyan kívánja motiválni az oktatókat, s hogyan a diákokat. Milyen konkrét motivációs módszereket alkalmazna?

Vezetőnk válaszában kifejtette, hogy az oktatókat a források megteremtésével és anyagi ösztönzés segítségével kívánja motiválni. Tervezi ezt az „év tanára díj” rendszerének kiépítésével és erkölcsi elismeréssel, valamint különböző közösségi programok megszervezésével, például csapatépítés.

A diákokat pedig a legaktívabb tanuló, illetve tanulócsoport díjazásával egy-egy projekten belül, és tantárgyakhoz kapcsolódó motivációval. A legkörnyezettudatosabb osztály teljesítményének jutalmazása 1-1 tanév végén.

Arra a kérdésemre, hogy milyen források bevonására lát lehetőséget, igazgató úr elmondta, hogy erre pályázatokon való részvétellel, külső kapcsolatok bevonásával, akár nemzetközi projekteken való részvétellel és hosszú távú együttműködéssel lát reális lehetőséget. Az iskolai profilnak megfelelően környezettudatos tanuló mintaétterem működtetésével lehetőség lenne a bevétel átkonvertálására, a környezeti nevelés forrásigényének biztosítására, az iskolai hobbikert által megtermelt növények piaci felhasználására. Ezeket a költségvetési források átgondolásával tervezzük bevezetni.

A diákok pozitív jövőjét a fenntarthatóságra való nevelés nagymértékben befolyásolja. Kíváncsi voltam, hogy véleménye szerint az oktatók a tantárgyak és a környezeti nevelés között tudatosan használják-e kapcsolódásokat. Válasza alapján a fenntarthatóság, a mai fogyasztási szokások változtatása sürgősen megoldandó feladata mindannyiunknak.

A túlfogyasztás és a súlyos környezeti károk korát éljük. Például a vendéglátóipari szektor környezetterhelése is olyan méreteket ölt, mely nem tartható fenn hosszú távon. Az éttermek víz- és energiafogyasztása, hulladéktermelése olyan ökológiai lábnyomot hagy maga után, melyen változtatni kell.

Jelenlegi helyzetértékelése sajnos azt mutatja, hogy az oktatók nem használják tudatosan a tantárgyak közötti kapcsolódásokat a környezeti neveléssel

kapcsolatban, így ezen a területen van hova fejlődni az iskolának. Az igazgató kiemelt feladatának tekinti ezen a téren az előrelépést.

Arra a kérdésre, hogy megítélése szerint a projekt módszer hatékonysága milyen területeken fog mérhetővé válni a diákok eredményességében, elmondta, hogy számszerűen mérhető eredményeket a helyzet értékelése után, egy potenciálcsillag segítségével, ábrázolható módon tesszük mérhetővé, a vizsgálandó kérdések felméri a diákság jelenlegi tudásszintjét, és az eredmények rövid és középtávon a felhasznált módszerek nyomán új mérés keretében válnak összehasonlíthatóvá.

Kérdésemre, hogy milyen vezetői attitűdöt tart a leghatékonyabbnak céljai elérése érdekében, igazgató úr kifejtette, hogy mindig a demokratikus vezetés a legcélravezetőbb, amelyet alátámaszt a megfelelő információszerzés. Igyekszik minél több forrásból, minél alaposabban felkészülni, meghallgatgatni minél több érdekelt felet, majd dönteni, vállalva az egyszemélyi felelősséget. Véleménye szerint a vezetőknek irányt kell mutatniuk, példát kell jelenteniük munkatársaik felé, rendelkezniük kell olyan adottságokkal, amelyekkel magukkal tudják ragadni munkatársaikat. Ennek feltétele a hitelesség, amelyet mind szakmai, mind emberi tulajdonságok alátámasztanak.

Végezetül arra a kérdésemre, hogy a vezető eredményességének köszönhető-e, hogy az iskolában zajló pedagógiai projekt módszerének fejlesztése során az oktatók „csapatszellemisségének” fejlődése tapasztalható, elmondta, hogy a projekt módszer önmagában alkalmas arra, hogy közösséget építsen. Ehhez a vezető támogató személyisége járul hozzá. A célja az, hogy minél sikeresebb és motiváltabb közösséget építsen a Dobos C. József iskola munkatársaiból.

Összegzés

A téma aktualitása és fontossága tudományos, szakmai, társadalmi szempontokat is figyelembe véve vitathatatlan, hiszen napjainkban az egyre súlyosbodó fenntarthatósággal kapcsolatos problémák központi fontosságúvá váltak az egész világon.

A járványhelyzetre való tekintettel teljes online oktatásra való áttérés keretében megtartott projekt foglalkozások kapcsán elmondható, hogy a tanulók és pedagógusok kapcsolata sokkal szorosabbá vált. Érdekes és tanulságos tapasztalat számomra, hogy jelen szituációban ezek hatására a diákok hozzáállása, viszonyulása pozitív irányba változott. A tanár-diák kapcsolat szorosabbá válása a személyességet is magával hozta, amely azt is jelenti, hogy sokkalta közvetlenebb a kommunikáció oktató és tanuló között.

Meglátásom továbbá, hogy sokkal alaposabban és pontosabban tanulják a tanulók az iskolai tantárgyaikat, mint a kötelező komplex természettudományos tantárgy és a természetismeret. Egymással pedig elfogadóak, segítőkészek, és figyelnek egymásra.

A környezeti nevelés szempontjából elmondható, hogy adott az iskolakert és a lehetőségek kihasználása, emellett gyógynövény- és fűszerkert is terve a 2021-es évnek. Ez azért is különösen fontos, mivel vendéglátóipari iskola vagyunk.

A Krókusz Projekt kapcsán az a terv, hogy a Szembenézés Alapítvánnyal szorosabb kapcsolatot ápoljon iskolánk. Általuk és a környezeti nevelésen keresztül segíthetjük a tanulóknak a felelősségvállalás érzésének kialakítását egymás és saját maguk iránt. Cél az empátia- és toleranciaszint növelése, ötvözve mindez a fenntarthatósággal, múlt, jelen és jövő tiszteletben tartásával.

Az ERASDG-projekt a 12 és 13-as SDG-k figyelembevételével a következőkre szeretné felhívni a figyelmet a diákok körében: a valós helyzettel tisztában kell lenni, országok együttműködésére van szükség, és minden egyes személy fontos ehhez.

A remény a fiatalokban és az oktatásban rejlik. Ezért fejleszteni kell a szakképzést ezen a területen, a nemzetközi együttműködés erre kiemelkedő lehetőség a pedagógusok számára. Fő céljaik ehhez: tanulóközpontú, hiteles és innovatív pedagógiai módszerek és megközelítések, a problémák megoldása során pozitív tapasztalatok szerzése az együttműködés segítségével és biztosítani a tanulóknak számára a szükséges feltételeket, hogy a jövőben is folytatni tudják ezt a munkát. Ezért ennek a projektnek köszönhetően jó eséllyel a fejlesztett 4 innovatív téma, a jó gyakorlatok és előremutató megoldások elterjednek Európa más iskoláiban, és ezáltal a szakképzés minősége is javul hazánkban is.

IRODALOM

- 110/2012. (VI. 4.) Kormányrendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról. Magyar Közlöny **2012. évi** 66. sz.
2019. évi LXXX. törvény a szakképzésről. 2021. 09. 10-i megtekintés, <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1900080.tv>
- 5/2020. (I.31.) Kormányrendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításáról. Magyar Közlöny **2020. évi** 17. sz.
- Ádám F. és Boldis A. K. (2013): A környező világ megismerésének módszerei. 2021. 09. 11-i megtekintés, http://www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/A_kornyezo_vilag_megismeresenek_modszer_ei/index.html
- Carron, G. és Carr-Hill, R. A. (1990): *Non formal education. Information and planning Issues*. International Institute for Educational Planning. UNESCO.
- Havas P. (2000): A fenntarthatóság pedagógiájáról. In: Nanszákne Cs. I. (szerk.): *A fenntarthatóság pedagógiája*. Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola, Debrecen.
- Homoki E. és Sütő L. (2012): Környezettudatos gondolkodás vizsgálata a nyíregyházi középiskolák 9. évfolyamon. In: Kókai S. (szerk.): *Tiszteletkötet Kormány Gyula professzor 80. születésnapjára*. Turizmus és Földrajztudományi Intézet, Nyíregyháza.

- Hunya M. (2009): Projekt módszer a 21. században I. Új Pedagógiai Szemle. **59**.11. sz. 75–96.
- Innovatív Képzési Központ (2020): *A szakképzés a jövő lehetősége*. 2021. 09. 11-i megtekintés, <https://szakkepzes.ikk.hu/kkk-ptt>
- Kék Bolygó Alapítvány (2020): *Fenntarthatósági nevelési - oktatási program*. 2021. 09. 11-i megtekintés, <https://kbka.org/tankonyv/>
- Kiss D. (2018): A környezeti nevelés projekt lehetőségei In: *Érték-rend*. Eger, Eszterházy Károly Egyetem Líceum Kiadó. 37–40. 2021. 09. 10-i megtekintés, http://publikacio.uni-eszterhazy.hu/5116/1/27_40_Kiss.pdf
- KSH (2020): *A fenntartható fejlődési célok és az Agenda 2030 keretrendszer*. 2021. 09. 10-i megtekintés, <https://www.ksh.hu/sdg>
- Liaw, S. S. (2008): Investigating students' perceived satisfaction, behavioral intention, and effectiveness of e-learning: A case study of the Black boardsystem. *Computers & Education* **51**. 2 sz. 864–873.
- M. Nádasi M. (2010): A projektoktatás elmélete és gyakorlata. Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége. 2021. 09. 10-i megtekintés, https://tehetseg.hu/sites/default/files/06_kotet_net.pdf
- Magyar Közlöny (2020): III. Kormányrendeletek A Kormány 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelete a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításáról, 2020/17. szám 293.p
- Molnár K. (2015): Környezeti nevelés – környezettudatos magatartásformálás. In: Lett B. et al (szerk.): *Tanulmánykötet Mészáros Károly tiszteletére*. Nyugat-Magyarországi Egyetem Kiadó, Sopron.
- Nagy B., Persa M., és Munkácsy B. (2020). Helyzetkép az iskolai és iskolán kívüli környezeti szemléletformálásról. *Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat* **8**. 3. sz. 145–165.
- Paksi L. (2013): A környezeti problémák iránti érzékenyítés a köznevelésben. *Iskolakultúra*. **23**. 12. sz. 161–169.
- Poór Z. (2007, szerk.): *Projektfolyamatok a gyermekkori nyelvpedagógiában*. Tanárok Európai Egyesülete, Veszprém.
- Szembenezés Alapítvány (2020): 2020. 12. 10-i megtekintés <https://www.szembenezes.hu/ifjusagi-projektek/krokusz-projekt/index.php?nav=download>
- Teperics K. (2015): Önálló tanulói tevékenység szerepe az oktatásban, kiselőadások. Csoportmunka, projekt munka szerepe, lehetőségei. In: Teperics K., Sáriné Gál E., Németh G., Sütő L. és Homoki E.: *Földrajztanítás – válogatott módszertani fejezetek*. Debreceni Egyetem, Debrecen. 67–72.
- UNESCO (2014): Oktatás a fenntartható fejlődés szolgálatában, forrásgyűjtemény. *Tanulási és tanítási eszköztár*, 4. Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest. 2021. 09. 10-i megtekintés http://ofi.hu/sites/default/files/attachments/unesco_oktatas_a_fenntarthato_fejlodes_szolg_alataban_0.pdf
- Ütőné Visi J. (2006): *A földrajz tartalmának, szerkezetének és szerepének átalakulása a hazai közoktatásban* Kézirat. ELTE TTK Földrajz Intézet, Budapest.

- Varga A. (2004): A környezeti nevelés pedagógiai, pszichológiai alapjai. Kézirat. ELTE BTK Neveléstudományi Doktori Iskola, Budapest.
- Wersebe, J. (2005): *Környezeti nevelési tankönyv*. Erdélyi Kárpát Egyesület, Szatmárnémeti.
- Wheeler, K. A. és Bijur A. P. (2001, szerk.): *A fenntarthatóság pedagógiája – A remény paradigmája a XXI. századra*. Körlánc, Budapest.
- Zhang, D., Zhou, L., Briggs, R. O., és Nunamaker, J. F. (2006): Instructional video in e-learning: Assessing the impact of interactive video on learning effectiveness. *Information and Management* **43**. 1. sz. 15–27.